

Temu je krivo to, ker so naši zapisniki izposojenih knjig šolske knjižnice zastareli, pomanjkljivi in ne odgovarjajo nikakor namenu šolskih knjižnic. Dobri so kvečjemu zato, da se ve poiskati, kdo ni knjige vrnil.

Z zanimanjem sem torej premočeval A. Peskov članek: „Tudi osebna pola“ v 8. „Potnikov“ šte. 1. l., v 9. šte. pa Fr. Finkov

Ime učenca:

Tek. št.	Ime izposojene knjige	Bibl. št.	Kdaj izpos.	Kdaj vrnil	V kak. stanu	Ime-stilo	Klasifikacija	Opomba
1	2	3	4	5	6	7	8	9

Po Finku:

Ime učenca:

Naslov izposojene knjige	Pisatelj	Kdaj izposodil	Kdaj vrnil	Opomba
1	2	3	4	5

Obe tabeli sta dobri, toda meni ugaja bolj Peskov nasvet. Pri obeh naj bi pola veljala za ves čas šol. obiska, tako da z učenecem avanzira tudi pola v višji razred, oziroma oddelek in vsak učitelj, ki bi dobil otroka v svoj razred, bi lahko na prvi pogled razvidel, kaj in s kakim uspehom je učenec že bral, v čimer bi se kaj olahkotilo otrokove individualnosti. Ob izstopu iz šole pa bi učitelj imel popolno jasen pregled učenčevega duševnega ob-

spis: „Še enkrat osebna pola.“ — Oba se pe-čata s preosnovno zapisniki izposojenih knjig iz šolske knjižnice, in sicer naj bi tak zapisnik služil obema kot izkaz, po katerem naj bi se olajšalo spoznavanje duševnega obzorja čitateljev. Oba predlagata za vsakega učenca posebno polo, in sicer s sledečo razporedbo:

Po Pesku:

zorca, kar bi mu dobro došlo pri delovanju v knjižnici za odraslo mladino. Namen in pomen teh pol mi jako ugaja. Vendar bi jaz zase pri Peskovi razporedbi izpustil rubriko 5., 7. in 8., namreč rubriko „v kakem stanu?“ „namestilo“ in „klasifikacija“, ker prvi dve nimata pač nikakega pomena, za klasifikacijo pa bi porabil „opombo“, kakor priporoča Fink. Tako bi dobil polo s sledečo razporedbo:

Zapisnik izposojenih knjig iz šolske knjižnice

za:
v letih

Tek. št.	Ime izposojene knjige	Knjižnična št.	Kdaj izp.	Kdaj vrnil	Opomba
1	2	3	4	5	6

Rabil bi to polo po navodilu Peskovem, le „opombo“ — kakor sem že rekel — v smislu Finkovem za klasifikacijo. Klasificira se namreč odgovor bralcev glede vsebine. Pri Finku bi bila stvar enostavnejša, a ne ugaja mi, da bi polo otroci sami pisali in s seboj domov nosili. To bi namreč napravilo dosti neprijetnosti in sitnosti, posebno pri začetnikih, ki so komaj premagali težkočo mehničnega branja in so kolikortoliko tudi še premalo zmožni samostalnega napisovanja. Tudi bi ta ali oni polo izgubil, ta zopet zamazal, da ne bi bila več za rabo, drugemu bi jo domači manjši otroci raztrgali itd.

Dobra bi bila rubrika „pisatelj“ — ako bi pisali otroci sami in pa, kar je glavno, če bi imeli v izposojeni knjižnici sestavek ali stavke le enega pisatelja. — Kaj pa naj otrok zapiše v to rubriko, ako dobi v roke knjigo, ki jo je pač uredil eden, ki pa obsega povesti, pesmece itd. 5 do 10 pisateljev? Ako bi hotel pisati vse bi moral napisati tudi vse naslove posamičnih sestavkov. In to bi bilo menda vendar malo preveč. Jaz za svojo osebo bi opustil rubriko „pisatelj“. Da bi pa dosegel namen, ki ga polaga Fink na to rubriko, bi opozoril otroke večkrat, da naj dobro pazijo tudi na to, kdo je kak sestavek spisal. O tem bi jih tudi večkrat vprašal, ko klasificiram branje. Manj dela in več koristi, ker bi slišali pogovor in pojasnila tudi drugi učenci, ki bi se mimogrede poučili o pisatelju in se tako začeli zanimati za njegove spise. Boljša torej Peskova, toda skrajšana metoda. Jaz za našo šolo si bom dal sam natisniti take pole.

6. Pri izposojevanju knjig naj se ozira na krajevne razmere, namreč glede časa. V mestih in večjih trgih, kjer se otroci ne rabijo toliko pri domačih poslih, se naj bi izposojevalo pač vse leto. Pri nas na kmetih to ni mogoče, ker otroci poleti nimajo časa brati in jim tudi starši, ki so sicer vneti za branje, branijo zaradi pomanjkanja delavskih moči. Saj vemo vsi iz izkušnje, da celo s šolskimi predmeti le počasi in z največjo težavo rinemo v tem času dalje. Knjižnica naj deluje torej le v zimskem času. Takrat otroci nimajo posebnega posla; zvečer ob nedeljah in praznikih je torej dovolj časa za branje. V tem času se pritegnejo tudi starši in drugi odrasli, da poslušajo. S tem se pri odraslih zbudi zanimanje za čtivo, posebno v Slovincih, kjer je ljudstvo sploh željno čit-

tanja, da je le čas. To vem iz lastne izkušnje. Pozimi nimam miru. Vsak, še tako slab učenec hoče imeti kako knjižico. Ako ga opozorim, da še ne zna dosti dobro brati, pravi, do bo starejši brat ali sestra itd. bral. Pove mi, da so oče ali mati slišali, da posojujem knjižnice, v katerih je tako lepo branje in da tudi oni prosijo kaj takega. Pripetilo se mi je, da mi mati knjižnice, ki jo je deček prinesel domov, sploh ni hotela več vrniti, češ, da plača, kolikor stane, a nazaj je ne da, ker je tako lepo branje v nji. Jaz sem ji knjižico pustil in letos naročil drugo. (Zapomniti pa si je treba, da se oče pri nas v nedeljah ali praznikih ne briga za čtivo. Takrat mu je prav zidanica, kjer prebije navadno celo popoldne do trde noči in odkoder pride tudi tako trd, da mu je malo mar branje. Ko pa se začne pomladansko delo, je konec branju. Sredi marca začne ponehavati zanimanje. Vedno manj je onih, ki žele še knjig. Na vprašanje, zakaj neče več brati, je navadno odgovor: Ne smem; so oče rekli, da zdaj ni več časa itd. Kdor pozna naše kmetijske razmere in njih težave, se temu ne bo čudil. Vsaka stvar ob svojem času, torej tudi delovanje šolske knjižnice.

7. Knjige naj se prično otrokom izposojevati, kakor hitro prekoračijo prve težave mehničnega branja. Z branjem njihovemu umu primernih knjižic dobe veselje do branja sploh in s tem veselje k drugemu učenju. Tako postopanje pa je obenem tudi vzpodbuda za one, bodisi lenejše ali manj talentirane učence, ki so z branjem zaostali. Ko namreč ti vidijo, da imajo njih boljši součenci zaradi dobrega napredka nekako prednost, nekaj priboljšek in ko slišijo pripovedovati, kaj je ta ali oni lepega bral, kako so bili doma zadovoljni, ker je prinesel tako lepo čtivo, sami pa dobijo še kako pod nos, češ, ti si pa tak, da nič ne znaš, ker se nočeš potruditi itd., se poprime marsikateri teh zaostancev nekaka gorečnost in trdni namen, da hočejo tudi oni priti do tega priboljška s pridnim učenjem. In navadno se jim posreči.

Odrasli mladini namenjeni oddelek ima to prednost, da nadaljevalni pouk in samostalno vzgojo šoli odraslo mladino podpira, pa tudi da veže šolo z domom. Tako lahko šola razširja svoj dober vpliv pri mladini v najnevarnejši dobi 14. do 20. leta. To je pa na vsak način velike važnosti za našo narodno vzgojo. Blažila

bi se na tak način srca in marsikatera grda navada med ljudstvom bi se lahko odstranila. Pijančevanje in druge sirovosti bi sčasom ponehale in občna vzgoja napredovala. Z razširjajočo se omiko bodo izginili korak za korakom razni neumni predsodki v usodo, babje-verstvo in druge take cvetice zanemarjene vzgoje bodo usahnile. Dobre knjige bodo zadržale mladino od slabih tovarišij, ki so že marsikomu bile pogubonosne. Tak oddelek šolske knjižnice bi bila stalna vez med šolo in domom, obenem pa podlaga poznejšim toliko priporočljivim bralnim društvom in ljudskim knjižnicam.

O p. uredn.: „Učiteljska tiskarna“ je na predlog „Pedagoškega društva“ že založila take osebne pole in jih ima na razpolago.

Socialne razmere učiteljskega stva.

Poroča A. Pesek.

IV.

Kakor sem že zadnjič kratko naznanil, je štajerski deželni zbor sklenil, da se vštejeta ljudskošolskemu učiteljstvu dve provizorični leti pred izkušnjo sposobnosti. Izpremenila se je točka 5. postavbe z dne 23. decembra 1901. in se glasi sedaj tako-le:

§ 5.

Berechnung der Dienstzeit.

Als für die Anwendung der Bestimmungen dieser Pensionsvorschrift maßgebende Dienstzeit ist bei bleibend angestellten Lehrpersonen die vor der Ablegung der Lehrbefähigungsprüfung an einer öffentlichen Volks- oder Bürgerschule verbrachte Dienstzeit, und zwar im Ausmaße von zwei Jahren, sowie die nach Erlangung der Lehrbefähigung an einer öffentlichen Volks- oder Bürgerschule verbrachte Dienstzeit anzurechnen.

Eine Unterbrechung hebt die Anrechnung der bereits vollstreckten Dienstzeit dann nicht auf, wenn diese erwiesenermaßen ohne Schuld oder Zutun der betreffenden Lehrpersonen erfolgt ist.

Die provisorische Anstellung einer bereits definitiv gewesenen Lehrperson hebt die erworbenen Pensionsansprüche nicht auf, sofern dieselbe nicht ihre definitive Anstellung durch eine Disziplinarstrafe verloren hat.

Die Dienstzeit vor dem 1. Jänner 1871 ist nur zur drei Vierteln einzurechnen.*)

Kar se je priborilo, je na prvi pogled sicer malo, doseglo se je le to, da odslej ne bo treba služiti 42, temveč le 40 let. Za podelitev petletnice nima ta nova zakonska določba nikakega vpliva, temveč se računajo petletnice prej koslej s 1. dnem meseca po izkušnji sposobnosti. Vendar pa je ta nova pridobitev vendarle velike koristi za vse učiteljstvo, posebno pa za starejše, ker sedaj lahko gredo dve leti prej v pokoj, kakor so nameravali. In s tem, da se ti umaknejo s svojih mest, napravijo prostora mlajšim močem. Tako bo marsikateremu omogočeno, da postane kmalu nadučitelj in še celo v ugodnih krajih. Pa tudi drugače je ta pridobitev važna. Če more ta ali oni, recimo zaradi bolezni predčasno v pokoj, odmarita dve službeni leti v eč pri določitvi pokojnine vendar precej.

S to določbo je odpravljena velika krivica, ki se je godila in ki se še godi drugod učiteljstvu. Če se vštejejo uradnikom leta prakticiranja, profesorjem leta supriranja in certifikatom ter orožnikom celo njih vojaška leta, je gotovo velika krivica učiteljstvu, da se mu ne vštejejo provizorična leta pred izkušnjo sposobnosti — in že celo, ko imajo ti le 35 letno službeno dobo, a učiteljstvo še 40 letno vkljub zgoraj omenjeni pridobitvi. Drugod pa ima učiteljstvo seveda še vedno 42 letno službeno dobo; če to ni socialna krivica, ko se že celo šolskim slugam določa le 35 letno službovanje, potem ne vem, kaj je socialna krivica, t. j. krivica, ki jo čela človeška družba enemu svojemu sloju.

Zanimivo je, da je kombinirani finančni in učni odsek v svojem poročilu, v katerem priporoča štaj. deželnemu zboru zgoraj omen-

jeno zakonsko predlogo, navedel: „Mit dieser Einrechnung wird einem alten, vom Billigkeitsstandpunkte gewiss gerechtfertigten Wunsche der Lehrerschaft Rechnung getragen.“ Gospodje so torej vendarle enkrat uvideli, da naše — učiteljske — težnje niso pretirane, temveč upravičene.

Treba je javnost in potem te gospode v deželnih zborih prepričati, da tudi naše težnje glede regulacije plače niso pretirane — „maßlos übertrieben“ kakor se blagovolijo izražati „prijatelji“ šole — temveč da so res upravičene, da so tudi „vom Billigkeitsstandpunkte gewiß gerechtfertigt.“

Odklonil pa je predlog, da bi se naj deželni odbor obrnil na c. kr. vlado, da naj država prispeva za regulacijo učiteljskih plač, ker (navedem doslovno): „nachdem die derzeit vom Staate in Aussicht genommene Leistung zum Zwecke der Sanierung der Landesfinanzen leider noch bei weiten nicht ausreichen wird, an eine durchgreifende Regelung der materiellen Lage der Lehrerschaft an den öffentlichen Volks- oder Bürgerschulen zu schreiten.“

Torej gospodje nočejo niti prositi državo za pomoč, da bi se regulirale učiteljske plače. In ko sem o tem čudnem stališču poslanca, ki ga zavzemajo v tej zadevi, govoril z nekim slovenskim deželnim posancem, mi je dejal, da je klic, da naj država prispeva k stroškom za šolstvo, le prazna fraza. In sedaj si naj učiteljstvo napravi sodbo, kakega mnenja so „tam gori“ v deželnem zboru glede regulacije učiteljskih plač.

Kaj sem dejal v Gorici v svojem referatu: „Regulacija učiteljskih plač.“? To le: „Četudi država da deželam podporo za saniranje financ, naše bodo dežele toliko drugih lukenj, ki jih zamaše z državno podporo, da ne ostane za regulacijo učiteljskih plač ni beliča.“ To preokovanje se bo obistnilo, kakor kaže zgoraj navedeno mnenje deželnih poslancev.

Ali naj torej obupamo? Ne! Treba je javnost prepričati o upravičenosti naših teženj, treba je narod pridobiti za naše želje in drugačnega mnenja postanejo tudi — poslanci.

Omenim še neč, kak boj se je bil, da je štaj. deželni zbor sklenil, da se vštejeta dve provizorični leti pred izkušnjo sposobnosti. Učiteljska organizacija je imela mnogo truda, da je pridobila poslance vsaj za to in ko se je bilo bati, da se še v zadnjem trenutku vse izjalovi, sta „Verband“ nemške in vodstvo „Zveze slov. štaj. učiteljev in učiteljic“ slovenske poslance tik pred glasovanjem celo brzo- a v n o pozvala in še prosili, naj dosežejo, kar se doseči da.

Tovariši, tovarišice, v organizaciji je naša moč, brez nje smo ničle; kar smo dosegli, je izvojevala organizacija in treba bo še boja, da si priborimo tisto socialno stališče v človeški družbi, ki nam gre po važnosti in svetosti učiteljskega stanu, ki jo imata za prosveto človeštva. Kdor ni z zelena veja naše organizacije, tisti je coka naših teženj, je parasit našega stanu, ker hoče udobno uživati, kar drugi s trudom priborijo.

Iz Istre.

Po tolikem času vendar naznanjamo veselo vest: istrsko učiteljstvo je dobilo plače ta mesec, nakazane mu po novem dež. šolskem zakonu z dne 5. junija t. l. S tem ni učiteljstvo plačano, kot bi mogoče kdo rekel, a vendar moramo priznati, da dostojneje nego popred. Dovoljeno naj nam bo podati kratek posnetek o tem. Učitelji imajo po tem zakonu sledeče plače:

1. Oni, ki imajo samo izpričevalo zrelosti, letnih 960 K.
2. Hitro po sposobnostni izkušnji kot podučitelji 1200 K.
3. Učitelji III. kategorije 1440 K.
4. „ II. „ 1680 „
5. „ I. „ 1920 „

Opravičina je določena:

- a) Za enorazrednice in dvorazrednice 180 K.
- b) Za trirazrednice in štirirazrednice 300 K.
- c) Za petrazrednice in šestrazrednice 420 K in za vsako nadaljno učiteljsko osebo 60 do največ letnih 600 K.

*) Cenjeni čitatelji mi naj oprostite, da nisem predstavil tega na slovenski, ker nimam časa, da bi predstavil take reči. Pa tudi vobodoš bom zakonske določbe prijavil v izvirnem besedilu, kakor je to „Učit. Tovariš“ že večkrat storil.